

I. CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM

Intensywna kolonizacja (terenów Amazonii) pociągnęła za sobą nie tylko zmiany społeczne czy cywilizacyjne. Nie pozostała także bez wpływu na środowisko przyrodnicze, choć antropopresja* pokazała swą siłę dopiero w drugiej połowie minionego wieku. Rozpoczął się wtedy proces, który dotknął lasy tropikalne wszystkich kontynentów – wylesienia. Inspirowana zwłaszcza przez rząd Brazylii polityka intensywnej kolonizacji skierowała ludność w regiony zajmowane dotąd przez las. Budowa dróg, osiedli i pozyskiwanie pól pod rolnictwo w ciągu dwóch dekad pozbawiły Amazonię 17 procent drzewostanu. Gospodarka leśna, słusznie określana mianem rabunkowej, błyskawicznie przeobrażała dziesiątki tysięcy kilometrów kwadratowych lasów w grunty orne. (...)

Brutalne naruszenie równowagi w przyrodzie (...) prędzej czy później obraca się przeciwko człowiekowi. Niszczenie lasów tropikalnych powoduje w konsekwencji mniejsze pochłanianie dwutlenku węgla, a więc i mniejszą produkcję tlenu. Dwutlenek węgla, jako gaz cieplarniany, magazynuje się w atmosferze, podnosząc jej średnią temperaturę. Wzrost temperatury powietrza powoduje ocieplenie oceanów, co znowu pociąga za sobą zwiększenie parowania, szczególnie w gorących regionach równikowych. Wszystko, co wyparuje, musi powrócić na ziemię, a więc im większe parowanie, tym większe opady. Obfite opady sprzed dwóch lat spowodowały w Amazonii powódź, jakiej nie pamiętał nikt z żyjących.

Rozlewiska o szerokości setek kilometrów to rezultat tylko jednego z wielu niekorzystnych sprzężeń zwrotnych, jakie uruchamiają nierozważne działania człowieka. A wylesienia to także zwiększenie erozji gleb (czyli spadek wydajności rolnictwa), zwiększenie ryzyka wystąpienia osuwisk (co roku pochłaniają coraz więcej ofiar), sprzyjanie wymieraniu całych populacji roślin (potencjalnych lekarstw na współczesne choroby, jak na przykład raka) i zwierząt...

Gdyby nie techniki satelitarne, nigdy nie mielibyśmy pełnego obrazu niszczenia lasów tropikalnych. Tylko satelity mogą szybko i często gromadzić informacje o stanie pokrycia terenu na dużych obszarach. Dzięki temu dowiadujemy się o faktach, które politycy pewnych państw chętnie ukryliby przed opinią publiczną. Za sprawą teledetekcji satelitarnej i rzeszy naukowców analizujących informacje z orbity wiemy, że jeśli tempo wylesień nie zostanie zahamowane, lasy deszczowe mogą zniknąć z powierzchni Ziemi do roku 2090, a w samej Brazylii już za czterdzieści lat. Jest więc się chyba o co martwić?

Andrzej Kotarba, *Mordowanie Amazonii*. [w:] „Poznaj świat” 12/2006, s. 49.
* antropopresja – oddziaływanie człowieka na środowisko przyrodnicze

1. Autor artykułu poruszył sprawę:

- A) naruszenia równowagi w przyrodzie   B) wykorzystania drzewostanu w przemyśle
 C) zasiedlania pustych rejonów Ziemi   D) bezpieczeństwa człowieka na obszarach leśnych

2. Gospodarka rabunkowa, o której pisze autor artykułu, jest skierowana przeciwko:

- A) rolnictwu w Amazonii   B) brazylijskim osiedleńcom
 C) rządowi Brazylii   D) lasom Amazonii

3. Niebezpieczne osuwiska ziemi są bezpośrednim skutkiem:

- A) ocieplenia klimatu   B) emisji dwutlenku węgla
 C) niekompetencji rządów   D) wycinania drzew

4. „Sprzężenia zwrotne”, o których czytamy w artykule, dotyczą działań:

- A) rządu i obywateli kraju   B) polityków i naukowców
 C) przyrody i człowieka   D) techniki i człowieka

5. Nadzieję na poprawę sytuacji, o której czytamy w artykule, autor pokłada w:

- A) rozwoju nauki   B) politykach   C) opinii publicznej   D) ekologach

6. Autor zarzuca politykom, że:

- A) nie podejmują właściwych decyzji   B) ukrywają fakty przed obywatelami
 C) zanadto zajmują się badaniem Kosmosu   D) przekazują środki tylko na rozwój techniki

II. NAUKA O JĘZYKU

7. Wypowiedzenie *Będą się uczyć albo zajmą się czymś innym.* - jest zdaniem współrzędnie złożonym:

- A) łącznym   B) rozłącznym   C) przeciwstawnym   D) wynikowym

8. Wypowiedzenie *Odpoczywam tylko wtedy, gdy jestem w lesie.* - jest zdaniem podrzędnie złożonym okolicznikowym:

- A) miejsca   B) czasu   C) przyczyny   D) celu

9. Wypowiedzenie *Czasami zdarza się, że mała rzeczka zalewa całą okolicę.* - jest zdaniem podrzędnie złożonym:

- A) podmiotowym   B) przydawkowym   C) dopełnieniowym   D) okolicznikowym

10. Błędnie jest zapisany tytuł czasopisma w zdaniu:

- A) Pisał artykuły do *Poznaj świat*. B) Nie kupił pisma *Mówią Wieki*.
 C) Nie kupił *Gazety Wyborczej*. D) Napisali o tym w *Poradniku Językowym*.

11. *WSiP* jest skrótowcem:

- A) głoskowym B) literowym C) sylabowym D) mieszanym

12. Mową zależną jest zdanie:

- A) podrzędnie złożone orzecznikowe B) podrzędnie złożone dopełnieniowe
 C) współrzędnie złożone rozłączne D) współrzędnie złożone wynikowe

13. Związek zgody tworzą wyrazy:

- A) przeczytać książkę B) książka dla młodzieży
 C) czytać wyraźnie D) ciekawa książka

14. W języku polskim nie ma dialektu:

- A) śląskiego B) mazowieckiego C) pomorskiego D) kaszubskiego

15. Prowincjonalizm jest wyrazem:

- A) charakterystycznym dla mieszkańców jakiegoś regionu
 B) występującym w czasach zamierzchłych
 C) mającym przynajmniej dwa znaczenia
 D) typowym dla ludzi niewykształconych

16. Błąd jest zawarty w zdaniu:

- A) Będę kontynuował naukę w liceum. B) Tu niedaleko jest duży akwen wodny.
 C) Zawsze wyłączam światło w przedpokoju. D) Nie zadowalała go ten wynik.

III. LITERATURA

17. Szczęśliwe zakończenie komedii pt. „Skąpiec” wynika stąd, że:

- A) Harpagon rozdał pieniądze biedakom B) wykryto sprawcę kradzieży złota
 C) dzieci odnalazły swego bogatego ojca D) Harpagon poślubił ukochaną kobietę

18. W książce pt. „Władca much” spór między Ralfem a Jackiem doprowadził do:

- A) zbrodni B) pojednania
 C) uratowania dziecka D) znalezienia żywności

19. W książce pt. „Władca much” koncha jest symbolem:

- A) dyktatury B) zbrodni C) demokracji D) wolności

20. Holden, bohater książki pt. „Buszujący w zbożu”, nie lubił szkoły w Pencey, ponieważ:

- A) chodzili do niej tylko słabi uczniowie B) dyrektor faworyzował bogatych uczniów
 C) był w niej bardzo wysoki poziom nauczania D) znajdowała się zbyt daleko od domu

21. Antygona domagała się, by:

- A) Kreon zrzekł się władzy B) kobiety miały takie same prawa jak mężczyźni
 C) jej bracia zaprzestali walk D) Polinejkes otrzymał godny pochówek

22. Elementem antycznej tragedii jest:

- A) epejsodion B) inwokacja C) fabuła D) sytuacja liryczna

23. Ryszard Kapuściński jest przede wszystkim autorem:

- A) wierszy B) dramatów C) reportaży D) słowników

24. Tytuł utworu „Kamienie na szaniec” nawiązuje do wiersza:

- A) Adama Mickiewicza B) Juliusza Słowackiego
 C) Krzysztofa Kamila Baczyńskiego D) Czesława Miłosza

25. W książce pt. „Ida sierpniowa” główna bohaterka zatrudnia się jako:

- A) pomoc domowa B) krawcowa
 C) korepetytorka D) dama do towarzystwa

26. Jedno z siedmiu przykazań folwarku zwierzęcego w książce G. Orwella głosiło, że:

- A) żadne zwierzę nie będzie pracować B) żadne zwierzę nie będzie spać w łóżku
 C) każde zwierzę musi bronić folwarku D) każde zwierzę może nosić ubranie